

Lausunto

26.10.2022

Asia: VN/599/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta ja toteaa seuraavaa:

Esityksen tavoitteena on muuttaa virvoitusjuomaveroa nykyistä voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan. Tavoitteena on ohjata kulutusta ja tuotantoa korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin. Tavoitteet ovat oikeita, mutta nähdäksemme esitetyt toimet riittämättömiä. Verotuksen perusteena pysyy edelleen valtion fiskaaliset tavoitteet eikä veron terveysperusteisuus toteudu läheskään täysimääräisesti. On valitettavaa, että hallituksen hallitusohjelmassakin esiintuomat tavoitteet verotuksen muuttamisesta nykyistä enemmän terveysperusteiseksi on jäämässä toteutumatta tällä hallituskaudella.

Virvoitusjuomien valmistevero ehdotetaan porrastettavaksi nykyisen kahden veroluokan sijaan kuuteen veroluokkaan. Alimman veroluokan veroa kannettaisiin niistä tuotteista, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Alimpaan veroluokkaan kuuluisivat sokerittomien juomien ohella sellaiset juomat, kuten täysmehut, jotka sisältävät vain luontaista sokeria. Suhtaudumme varauksellisesti esitettyyn veroluokkien määrään sekä siihen, että esityksessä tehdään ero lisättyä ja luontaista sokeria sisältävien juomien verokohtelun välille. Terveysvaikutusten kannalta ei ole eroa sillä, onko sokeri luontaista vaiko lisättyä. Vähäisempi veroluokkien määrä saattaisi ohjata esitettyä paremmin niin tuotekehitystä kuin kuluttajien käyttäytymistäkin. Nyt esitetty erityiskohtelu luontaista sokeria sisältäville juomille saattaa olla omiaan ohjaamaan kulutusta näihin tuotteisiin, jolloin itse asiassa veromuutoksella saattaisi olla kuluttajien juomien sokeripitoisuutta lisäävä vaikutus.

Makeuttamattomien ja maustamattomien vesien ja kivennäisvesien verotusta muutettaisiin siten, että virvoitusjuomaveroa kannettaisiin myös yli viiden litran vähittäismyyntipakkaukseen pakatuista

juomista. Lisäksi ehdotetaan, että veron piiristä poistettaisiin kiinteät juoma-ainekset. Nähdäksemme makeuttamattomilla ja maustamattomilla vesillä sekä kivennäisvesillä tulisi olla oma nollaveroluokka (sikäli kun ne eivät sisällä sokeria). Kiinteiden juoma-aineksien poistaminen veron piiristä taas saattaa ohjata toimintakäytäntöjä siten, että tällaisten tuotteiden käyttö lisääntyy, mikä olisi vastoin esityksen tavoitteita.

Kestävistä, terveellisistä elintarvikkeista tulee tehdä kuluttajille ensisijaisia, saavutettavia ja kohtuuhintaisia. Tämä edellyttää monien toimenpiteiden toteuttamista. Pelkkä taloudellinen ohjaus ei yksin riitä. Vero-ohjauksen lisäksi kuluttajat tarvitsevat luotettavaa ja oikeaa tietoa kulutus päätöksensä tueksi. Elintarvikkeiden terveellisyys on kuluttajille tärkeä osatekijä kulutusvalintoja tehtäessä. Kuluttajaliiton tuoreen kuluttajaselvityksen (Aula Research 2022, n=1090) mukaan jopa 70 % kuluttajista kannattaa tuotteiden ravitsemuksellista laatua kuvaavien pakkauksen etupuolelle tehtävien merkintöjen lisäämistä elintarvikkepakkauksiin. Runsaasti sokeria sisältävien juomien kulutus on suurta erityisesti lasten ja nuorten keskuudessa. Epäterveellisiä elintarvikkeita -juomat mukaan lukien- markkinoidaan usein lapsiin ja nuoriin vetoavalla tavalla. Monissa Euroopan maissa on puututtu epäterveellisiksi katsottujen elintarvikkeiden markkinointiin lapsille ja nuorille. Myös Suomessa tulisi ryhtyä toimiin markkinoinnin rajoittamiseksi.

Pistemäinen verotus johtaa myös siihen, että vaikutukset erilaisiin kotitalouksiin eroavat sen mukaan, minkälaisia virvoitusjuomaveron alaisia juomia ne kuluttavat. Kokonaisvaltaisempi verotuksen muutos nykyistä paremmin terveysterusteiseksi olisi myös vaikutuksiltaan tasapuolisempi. Kaikilla kuluttajilla tulisi olla mahdollisuudet tehdä kestäviä valintoja arjessaan, mikä tarkoittaa sitä, että kestävien tuotteiden tulisi olla hinnaltaan edullisempia kuin vähemmän kestävät tuotteet. Toivomme, että verotuksen laajempi uudistaminen toteutetaan mahdollisimman pikaisesti seuraavan hallituskauden alussa.

Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry

Tiina Vyyryläinen

vaikuttamistyön päällikkö, OTK

Vyyryläinen Tiina
Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry